

Titulok dnešného rozhovoru som použila z vašej odpovede v predchádzajúcom rozhovore, keď sme sa rozprávali okrem iného aj o podnikateľskom prostredí a spomínali ste na žičlivú atmosféru keď sa mladí ľudia vracali domov zo zahraničia a očakával sa hospodársky rast. Aká je situácia dnes? Predsedníčka Výboru NR SR pre hospodárske záležitosti Jana KISŠOVÁ a redaktorka Parlamentného kuriéra Anna Komová.

Dobré časy nie sú stratené...

Pozrime sa teda na situáciu dnes, ako ste spokojná s vývojom v oblasti hospodárstva?

Je mi veľmi ľúto, že Slovensko nevyužíva dobré časy v prospech ľudí. Faktom je, že ekonomike sa celoeurópsky darí, čo je výborná príležitosť aj u nás na pozitívne zmeny, ktoré by viedli k zlepšeniu životnej úrovne ľudí. Práve v takýchto časoch je priestor napríklad na znižovanie daní a odvodov, aby ľudia zarobili viac v čistom. Naopak, u nás odvody opäť vzrástli. Hospodársky rast by sa mal tiež využiť na zlepšenie kvality zdravotníctva a školstva či na splácanie (a teda znižovanie) verejného dlhu. No na Slovensku sa žiaľ nič z toho nedeje. Je to veľká škoda, pretože tieto dobré časy by už mali ľudia konečne pocítiť. Ak tomu tak nebude, nemajú dôvod vracaf sa na Slovensko. Naopak, čím ďalej tým viac ľudí bude odchádzať.

Uvádžajú sa do praxe aj niektoré opatrenia z vášho ekonomického reformného programu Agenda 2020?

Priamo, žiaľ, veľmi nie, takéto zmeny by som spočítala na prstoch jednej ruky. No nepriamo sa niektoré veci presadiť podarilo. Napríklad v oblasti reštrukturalizácií, kde sa vládna koalícia „nechala inšpirovať“ našimi opatreniami, tie aj predložila a schválila. Alebo v oblasti nelegálnej práce. Náš návrh síce niekoľkokrát parlamentom neprešiel, no minister práce Richter sa už vyjadril, že ten návrh zapracuje do vlastnej novely. No veľký význam v opozičnej práci nevidím len v tom, či sa podarilo presadiť nejaký zákon. Je aj v tom, aký zákon alebo opatrenie sa nám podarilo zastaviť. Naposledy to bolo plánované

zdanenie budov podľa počtu podlaží. Som presvedčená, že medializovaný článok a diskusia na TA3, kde som plánované zdanenie nehmuteľností veľmi otvorene kritizovala a pomenovala jeho účinky, otvorila mnohým oči. Na základe toho sa vytvoril tlak zo strany občanov, ktorý prinútil navrhovateľom zákon stiahnuť. Aj toto bolo jedno malé/veľké víťazstvo.

Neustále zlepšovanie podnikateľského prostredia asi pomáha spätne pri zamestnávani a zrejme sme na dobrej ceste keď máme v porovnaní najnižšiu mieru nezamestnanosti.

V porovnaní s kým? S minulosťou. Faktom je, že miera nezamestnanosti na Slovensku klesá, to sú objektívne čísla. No nepoznám žiadny rebríček, ktorý by konštatoval zlepšenie nášho podnikateľského prostredia. Naopak, tie hovoria o jeho neustálom zhoršovaní sa, čo spôsobuje znižovanie konkurencieschopnosti Slovenska. Vláda k nám potom láka zahraničných investorov na rôzne dotácie a daňové úľavy, na ktoré sa skladajú naši podnikatelia, živnostníci, pracujúci, ale, žiaľ, aj nezamestnaní a dôchodcovia. Takto sa vyvoleným snažia kompenzovať zlé podnikateľské prostredie. Toto rozhodne ekonomike neprospieva. Umelo dotované pracovné miesta nie sú často dlhodobu udržateľné, sú drahé a spôsobujú deformácie na trhu. Navyše to voči našim podnikateľom nie je fér. Mnohí pre zvýšené dane, odvody, zvýšenú minimálnu mzdu alebo mnohé neúnosné poplatky a byrokráciu svoje podnikanie „balia“ alebo fungujú na hrane zákona či dokonca za ňou. A „niekde vedľa“ sa dobrým výsledkom

teší firma, ktorá dostala od štátu tučné desiatky miliónov eur.

Čo znamená dnes vytváranie priaznivého podnikateľského prostredia zo strany štátu, kde vidíte pokrok a čo treba ešte domyslieť a realizovať?

Priestor na zlepšenie je obrovský. Okrem toho, že máme mimoriadne vysoké daňové a odvodové zataženie, sme prebyrokratizovaná krajina. Štát od podnikateľov nevyžaduje len plnenie určitých povinností. Diktuje im dokonca aj to, ako (a často aj cez aké firmy) ich majú realizovať. Napríklad: štát nehovorí len, že zamestnávateľ musí prispieť zamestnancovi na stravu, ale hovorí presne, ako to musí zabezpečiť. Peniaze sú neprípustné, musí to byť zabezpečenie stravy alebo využitie služieb konkrétnych „gastráčových firiem“. Zákon o ochrane osobných údajov nehovorí len o tom, čo sú osobné údaje a kto k nim má alebo nemá mať prístup. Hovorí o tom, že na ich ochranu musíte mať zodpovednú vyškolenú osobu, že musíte mať vypracované projekty a smernice, že musíte registrovať informačný systém. A mnoho ďalšieho. A to napriek tomu, že únik osobných údajov je takmer vždy o zlyhaní ľudského faktora, nie o absencii nejakej smernice. V maloobchodnej predajni nestačí, ak sa tam nefajčí a v bare, ak tam nikdy nikto nevydal mladistvému alkohol. Ak o takomto zákaze nie je viditeľne nalepená nálepka, hrozí prevádzke pokuta. Toto všetko je tisíc drobností, ktoré podniky zaťažujú a stoja nemalé peniaze. Štát by mal zrušiť všetky zbytočné povinnosti a poplatky. Samostatnou kapitolou je korupcia a klientelizmus. Vo všetkých rebríčkoch, v ktorých Slovensko prepadáva, je spomínaná veľmi často. Je aj dôvodom, prečo mladí odchádzajú, pretože neveria v spravodlivosť a právny štát.

Ako ste spomínali, chodíte často medzi podnikateľov, a tak asi viete čo ich trápi. Sú ich problémy legislatívne riešiteľné tak, aby nastalo obdobie, keď budú môcť prijímať nové pracovné sily a vykazovať dobré výsledky?

Najčastejším problémom začína byť nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily a už spomínané drahé, zaťažujúce a prebyrokratizované zamestnávanie. Na druhej strane máme ešte stále veľké množstvo dlhodobu nezamestnaných s nízkou kvalifikáciou. Problém s ich zamestnateľnosťou je napríklad umelo sa zvyšujúca minimálna mzda. Takíto ľudia firme nevyprodujú takú pridanú hodnotu, aby si ich podnikateľ mohol pri vysokej minimálnej mzde dovoliť zamestnať, a tak radšej také pracovné miesto nevytvorí, alebo takého človeka zamestná načierno. Obidva prípady

sú pre ekonomiku nežiaduce. Podnikatelia sa ďalej ponosujú na často sa meniacu legislatívu. Takmer týždenne sa prijímajú nové pravidlá a povinnosti. Nielenže ich nestihajú realizovať, ale ani sledovať. Ďalej sú to problémy s neplatičmi a nevykonalnosť práva.

Čo je prioritné pre štát a čo pre podnikateľov?

Z pohľadu podnikania by mal štát zabezpečiť preň vhodné trhové prostredie a férové podmienky. Nemal by vytvárať v podnikaní bariéry (napríklad neprimerane náročné podmienky) alebo deformácie (napríklad investičné stimuly pre vyvolených), aby tak dal podnikaniu zelenú a aby tak z neho vyťažil cez dane efektívne maximum. Maximum nie vysokou sadzbou, ale rozumne nastavenou sadzbou. Pre podnikateľa je prioritou obvykle rozvoj podnikania, vytváranie pracovných miest, aby tak dosahoval čo najvyšší zisk. Ak na to nebude mať vytvorené vhodné podmienky, nebude to robiť. Zahraniční investori neprídu, domáci veľkí sa presunú do krajín s priaznivejšími podmienkami a malé podniky s podnikaním skončia. A budú sa snažiť zamestnať. U iných podnikateľov. A ak ich bude stále menej a menej, budú hľadať prácu v štátnej správe. Tá však nezamestná všetkých. Tá je pre štát nákladovou položkou, na ktorú musia zarobiť podnikatelia.

Isté opatrenia sú priamo závislé od štátneho rozpočtu, ale sú aj také, ktoré sa dajú hneď realizovať? Pomohli by?

Určite áno, my v SaS sme takých, ktoré sa dajú realizovať veľmi rýchlo a nezasiahli by

negatívne do štátneho rozpočtu, identifikovali desiatky. Je to množstvo nezmyselných povinností, byrokracie a poplatkov firmám, ktoré si vyboval zákonom garantovaný biznis. Napríklad zrušením pracovnej zdravotnej služby pre I. a II. kategóriu by podnikatelia ušetrili približne 80 miliónov eur. Alebo zrušenie povinných preškoľovaní vodičov, ktorí príležitostne riadia firemné osobné auto. A ušetrila by aj štátna správa, no tam žiaľ nikto takto neuvažuje. Štyridsať takýchto návrhov sme v parlamente predložili, a ani jeden neprešiel. No to nič, čakajú „v šuplíku“ na svoj čas a ja verím, že ten príde.

Myslím, že každý vidí ľudí, ktorí majú možnosť pracovať a nepracujú, ktorí by aj mohli žiť vo vhodných podmienkach a nežijú, lebo nechcú, jednoducho im to tak ako žijú stačí a vyhovuje. Kde vidíte možnosti pre ich socializáciu, ako by mohli pomôcť národnému hospodárstvu?

Ak ide o ľudí, ktorí, ako spomínate, nechcú, je to veľmi ťažká úloha. Navyše, ak tu existuje prostredie, ktoré ich denne utvrdzuje v tom, že nemusia. Kombinácia „nechcem a nemusím“ vylučuje možnosť, ako niekoho k niečomu primäť. Vonkoncom nie k socializácii alebo k tomu, aby bol prínosom pre hospodárstvo.

A ešte, aby sme nezabudli na investície. V čom vidíte ich výhodu, kde sú potrebné, komu pomáhajú a ako vplývajú na celkový rozvoj spoločnosti?

JK: Investície sú pre hospodárstvo a ekonomický rozvoj mimoriadne dôležité. Na to,

aby vznikali, či už domáce alebo zahraničné, musí byť v krajine nastavené priaznivé podnikateľské prostredie. Aby sa u nás oplátilo investovať vlastné zdanené prostriedky pri primeranej miere rizika. Okrem už spomínaných podmienok, ktoré ho formujú, nesmie byť deformované. Napríklad selektívnymi investičnými stimulmi. Tie môžu spôsobiť veľkú galibu. Zoberme si napríklad investičnú pomoc pre PSA Peugeot Citroën v Trnave. Región s najnižšou nezamestnanosťou a sektor s najväčším nedostatkom kvalifikovanej pracovnej sily. Táto francúzska automobilka dostala dotáciu vo výške viac ako 18,6 milióna eur, pričom mala vytvoriť 420 pracovných miest. A to už predtým deklarovala, že nedokáže pri priemernej mzde 1 300 eur obsadiť voľné pracovné miesta a žiada o dovoz ľudí zo Srbska. Takže výsledok? Na dotáciu 18,6 milióna eur sa skladá celé Slovensko (áno, okrem podnikateľov a zamestnancov aj nezamestnaní z Michaloviec alebo dôchodca z Oravy), aby sme mohli doviesť pracovnú silu z oblasti mimo Európskej únie. Takáto hospodárska politika len prehľbuje regionálne rozdiely vytvára znevýhodnenú pozíciu pre podnikateľov, ktorí dotáciu nedostanú. A to nielen v prípade, ak ide o dotovanú firmu, ktorá nedotovanej vytvára priamu konkurenciu. V nevýhode je aj firma, ktorej konkurenciu vôbec nevytvára. Napríklad na trhu pracovnej sily. Nedotovaná firma tu ťahá za kratší koniec. Preto som presvedčená, že dotácie nie sú prospešné a nie je nimi možné efektívne suplovať zle nastavené podnikateľské prostredie. To by malo byť v zdravej ekonomike nastavené pre všetkých spravodlivo a férovo.

Zmeny často znamenajú východiská a smerovanie k novým možnostiam

Nedávne problémy v oblasti energetiky majú korene v uplynulých rokoch. Nárast cien distribúcie v roku 2017 v porovnaní s rokom 2016 sú výsledkom legislatívy. Novela atómového zákona prinesie nové hodnotenia. Ambiciózne legislatívne návrhy obsahuje aj balíček Čistá energia pre všetkých Európanov. Aktuálne aj o ňom s podpredsedom Výboru NR SR pre hospodárske záležitosti Marošom KONDRÓTOM. Redaktorka Anna Komová

Európska komisia ku koncu slovenského predsedníctva vydala najväčší balík novej energetickej legislatívy v rámci energetickej únie. Ako s odstupom času komplexne vnímate energetický balíček? Zmenilo sa niečo od jeho zverejnenia?

Balíček pod názvom „Čistá energia pre všetkých Európanov“ obsahuje naozaj ambiciózne legislatívne návrhy. Zamiera sa predovšetkým na implementáciu opatrení za účelom dosiahnutia cieľov stanovených klimatickou dohodou z Paríža, zavádza ambiciózne cieľ na dosiahnutie globálneho prvenstva EÚ

vo využívaní obnoviteľných zdrojov energie, naďalej posilňuje vedúcu úlohu energetickej efektívnosti pri znižovaní potreby energie a stanovuje si ambíciu zásadne posilniť postavenie a práva spotrebiteľov na trhu s energiou. Ide o návrhy týkajúce sa energetickej efektívnosti, energetickej hospodárnosti budov, využívania obnoviteľných zdrojov energie, riadenia energetickej únie a návrhy zaoberajúce sa témou nového dizajnu trhu s elektrinou. Nevyhnutným i naďalej ostáva zabezpečiť synergiu medzi čiastkovými politikami, presadzovanie princípov suverenity pri ener-